

**ПРИЈАВА
ЗА ФИНАНСИРАЊЕ НА НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКИ ПРОЕКТИ НА
ЈАВНИТЕ НАУЧНИ УСТАНОВИ ЗА 2021 ГОДИНА**

ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТИ НА НАУЧНО – ИСТРАЖУВАЧКИОТ ПРОЕКТ

Наслов на проектот	“ Средновековни населби во Пелагонија, Мариово и Порече“
Јавна научна установа носител на проектот	ЈНУ Институт за старословенска култура - Прилеп
Главен истражувач (име и презиме, звање)	д-р Бранислав Ристески, научен советник
Научно-истражувачко подрачје, поле и област на проектот	6. Хуманистички науки; 60203 Средновековна археологија; 60602 Средновековна византиска уметност; 60603 Средновековна национална уметност; 60604 Национална уметност од турскиот период; 61003 Духовна култура
Вид на истражувањето (фундаментално, развојно, применето)	Фундаментално
Други институции – учесници во истражувањето	/
Времетраење на проектот	Октомври 2021 – Октомври 2023
Вкупна цена на чинење на проектот (вредност на проектот)	3 000 000 денари
Вкупна цена на чинење на проектот (вредност на проектот) – барање за финансирање преку МОН	3 000 000 денари

Вредност на проектот што ќе се финансира од сопствени средства и други извори на средства	/
Корисници на резултатите	Високо образовни и научни установи, стручни институции од областа на археологија и историја на уметноста
Клучни зборови	Археологија, историја на уметноста, среден век, Византија, материјална култура, духовна култура, населби, манастири

АБСТРАКТ

Во согласност со фактот што средновековните населби се јазолни точки на воено-политичките собитија и средишни пунктови на социо-економскиот развој на одделни просторни целини/региони, проучувањето на развојот на трите основни видови на населби (урбани, рурални и монашки) во раниот (VI/VII до средината на IX век), полниот (середина на IX до првите децении на XII век), доцниот среден век (први децении на XII до раниот XV век), како и турското средновековие (XV-XVII век) во рамките на регионите Пелагонија, Мариово и Порече, овозможува да се согледа во основни црти културно-цивилизациониот развој на централните делови од Балканскиот Полуостров, како и да се направи обид за објективно, научно засновано согледување на овие процеси во контекст на поширокиот медитерански басен.

Поаѓајќи од тоа, сеопфатното комплетирање на досегашните стручно-научни податоци за средновековието на просторот на Пелагонија, Мариово и Порече во рамките на археологијата, историјата, историјата на уметноста, лингвистиката и етнологијата, нивната студиозна анализа и докомплетирање, а особено заокружувањето на научно-истражувачкиот процес со контекстуалното проследување на културно-цивилизациониот развој во рамките на одделните региони и компаративно проучување на синхроните процеси, без сомнение претставува суштински методолошко-спознаен исчекор во мултидисциплинарниот приод при проучувањето на одделни просторни целини/региони.

Сразмерно високото почетно рамниште во процесот на сеопфатно проучување на споменатите региони се заснова врз сознанијата од досегашните сеопфатни истражувања на остатоците од средновековниот Прилеп, позиционирани врз грамадите и во подножјето на ридот Маркови Кули; ранохристијанскиот комплекс, средновековната монашка населба и манастирот Св.Преображение кај с.Зрзе; манастирскиот комплекс Св.Никола, с.Манастир – Мариово; античката населба Колобаиса и средновековниот манастир Успение на Пресвета Богородица позиционирани врз горните сегменти од грамадите Златоврв – Трескавец; доцноантичката населба и средновековниот манастир на локалитетот Градок, с.Манастир – Мариово; античкиот град Хераклеја, Битола; остатоците од средновековниот град Битола; Кале, Битола, како и исклучително големиот број на материјални остатоци од одделни средновековни населби и манастири во рамките на регионите Пелагонија, Мариово и Порече. Во функција на заокружување на сознанијата за развојот на средновековната култура во споменатите региони се планираат ревизиони теренски истражувања (рекогносцирања, теренска проспекција, сеопфатно документирање, картирање и др.), како и студиозно проучување на податоците од досегашните истражувања (документација, движни наоди и др.), со што несомнено би се направил сериозен исчекор во проширувањето на научните знаења, базирани врз максимално објективизиран научноистражувачки приод.

Со реализацијата на проектот евидентен е придонесот во продлабочувањето на научните сознанија со вградувањето на принципиелно новите сознанија во проучувањето на средновековните населби, особено со третирањето на манастирите како особен вид на населби коишто се карактеризираат како носители на духовниот и културниот прогрес за одредени територии, но и како оски на дадени социо-економски и политички процеси. Проширувањето на научните сознанија, освен, вградувањето на изворните податоци до кои е дојдено во последната деценија, е забележливо и во вклучувањето на останатите делови на Пелагонија во проучувањето на средновековните населби.

При досегашните истражувања на населбите предмет на интерес најчесто биле одделни објекти или единечни населби, при што најчесто отсутствуваат напорите за културно-хронолошко и структурално класифицирање на основните видови на средновековни населби, особено на интегрално согледување на целovitоста на монашките населби-манастирите. До сега не се евидентирани посеопфатни мултидисциплинарни проучувања на развитокот на основните видови на населби во рамките на заокружени просторни целини/региони, кои овозможуваат компаративно проучување на синхроните процеси во рамките на биогеографски различни региони. Ваквиот методолошки пристап овозможува научно аргументирано вклопување на населбинските процеси од овие простори во рамките на културно-цивилизациските текови кои се одвивале на територијата на поширокиот балкански и медитерански контекст.

Со оглед на евидентно високото спознајно ниво врз кое е заснован овој проект, евидентни се потенцијалите за меѓународна соработка со етаблирани институции и поединци кои ги проучуваат медијевалистичките процеси на медитеранскиот простор.

Имајќи предвид дека процесите коишто ќе бидат научно третирани во рамките на овој проект се одвивале на пошироката балканска територија, сметаме дека институциите и научните работници од соседните земји и пошироко ќе бидат заинтересирани, преку призмата на сопствениот научен интерес, да соработуваат во реализацијата на овој проект, како и во истражувања кои ќе произлезат од овој научноистражувачки проект.

Основни податоци за проектот

1. Предмет на истражување

Воведни напомени. Населбите, особено во средниот век, се средиште на културно-цивилизацискиот развиток на одредени просторни целини, и тоа подеднакво како јазолни пунктови на социо-економските процеси, но и како клучни точки на воено-политичките и културните собитија. Оттаму, проучувањето на развитокот на основните видови на средновековни населби (урбани, рурални и монашки) во рамките на три одделни региони – Пелагонија, Мариово и Порече, овозможува добивање на суштествени сознанија за културно-цивилизациските процеси во времето од VI/VII до средината на XVII век во централните делови од Балканскиот Полуостров.

Не помало значење во истражувањето на средновековните населби имаат сознанијата кои овозможуваат да се согледа генезата на средновековните населбински средишта, особено податоците кои се однесуваат на последните етапи од антиката.

Поопстојната проверка на констатираните законитости во развитокот на средновековните населби е неопходно да биде компарирана со развитокот на одделни сегменти од рецентните населби, особено зачуваните традиции во сферата на религијата и верувањето.

Истражувањето на населбите е најсуштествената, а истовремено и најкомплексната тема при проучувањето на средновековната култура, воопшто, во согласност со фактот што средновековните населби се круцијални точки на социо-економските процеси, како и јазолни пунктови на воено-политичките собитија.

Врз основа на сознанијата од досегашните медијевалистички проучувања, издиференцирани се три основни видови на средновековни населби:

- Градски центри;
- Рурални населби, и
- Монашки населби – манастири.

Просторни одредници. Просторните одредници на проектот се определени во рамките на три просторни целини: Пелагонија, Мариово и Порече, коишто се меѓусебно различни според биогеографските дадености, стопанските потенцијали и комуникациската изложеност, што овозможува сеопфатни компаративни проучувања на синхроните културно-цивилизационски процеси. Заклучоците ќе бидат засновани врз продлабочени сознанија за карактерот на овие процеси во рамките на секој од наведените региони.

Временски рамки. Хронолошките рамки на предложениот проект се определени со почетните етапи од постојаното населување на Словените на Балканскиот Полуостров (последните децении на VI/првите децении на VII век) до османлиските освојувања на централните делови од Балканот (првите децении на XV век), како и првите столетија од османлиското владеење во Македонија (XV до средината на XVII век). Со оглед што поголемиот дел од средновековните населби своите почетоци ги имаат во антиката, одделни пројави во изјаснувањето на генезата на населбите се следат и во текот на доцната антика.

Развитокот на населбите се следи во рамките на четири основни етапи на средновековието:

- Ран среден век (VI/VII до втората половина на IX век)
- Полн среден век (последните децении на IX до првите децении на XII век),
- Доцен среден век (првите децении на XII до раниот XV век)
- Турско средновековие (XV-XVII).

Претходни истражувања. Раководителот на проектот, како и дел од членовите на истражувачката екипа, учествувале во реализацијата на неколку десетици стручно-научни и научноистражувачки проекти кои ги третирале прашањата на средновековните населби парцијално, меѓу кои ги издвојуваме: „Средновековен Прилеп, раносредновековни словенски населби, настанување и развиток на градската населба и тврдината Маркови Кули“ (1981–1990 г.), главен истражувач д-р Бошко Бабиќ; „Првите словенски населби на Балканот во светлината на археолошките истражувања на локалитетот Градиште кај селото Дебреште“ (1981–1990 г.), главен истражувач д-р Бошко Бабиќ; „Карактеристики и специфичности на културата на Македонските Словени од доселувањето до крајот на XIV век во светлината на археолошката документација“ (1984–1990 г.), главен истражувач д-р Бошко Бабиќ; „Раносредновековни населби и некрополи во Македонија од VI/VII до VIII век“ (1988–1990 г.), главен истражувач д-р Бошко Бабиќ; „Материјалната култура на народите во Македонија“ (1996-1998 г.), главен истражувач академик Блага Алексова; „Културно-ликовно минато на Мариово“ (1989-1998 г.), главен истражувач проф. д-р Петар Миљковиќ – Пепек; и „Убикација на средновековна Битола“ (1996-2001 г.), главен истражувач д-р Томе Јанакиевски.

Д-р Бранислав Ристески раководел со реализацијата на поголем број стручно-научни и научноистражувачки проекти во кои централно место завземаат средновековните населби, а од особено значење е тоа што овие проучувања ги третирале прашањата поврзани со населбите во просторно заокружени целини/региони, меѓу кои ги издвојуваме следните проекти: „Археолошки истражувања на манастирскиот комплекс Св. Преображение крај селото Зрзе“ (2008); „Систематски археолошки истражувања на културниот комплекс Трескавец, с. Дабница“ (2008); „Систематски археолошки истражувања на културниот комплекс Св. Преображение крај селото Зрзе“ (2009); како и научноистражувачките проекти „Доцноантички и средновековни населби во Северна Пелагонија“ (2002-2005); „Доцноантички и средновековни населби во Северна Пелагонија и Мариово“ (2006-2008); и „Доцноантички и средновековни населби во Северна Пелагонија, Мариово и Порече“ (2009-2012).

2. Цели на проектот

Во најнепосредна корелација со предметот и методите на истражувања, а со јасна свест за расположливите финансиски и материјално-технички, како и мултидисциплинарноста на кадровските потенцијали, ги издвојуваме трите основни цели на истражувањето:

1. Ревизија на резултатите од досегашните истражувања;
2. Комплетирање на неопходните научни сознанија за средновековните населби во Пелагонија, Мариово и Порече; и
3. Синтеза на добиените сознанијата за развитокот на средновековните населби во Пелагонија, Мариово и Порече и нивно позиционирање во поширокиот балкански и медитерански контекст.

Цели / активности за реализација на целта	Индикатор за следење на реализацијата (И)
1. Ревизија на резултатите од досегашните истражувања	
1.1. Препроверка и комплетирање на пишаните историски извори	И1.1.1. Документирани и расчитани историските натписи и записи кои се наоѓаат во објектите кои егзистирале во рамките на средновековните населби И1.1.2. Направен увид и обезбедени копии од натписите од оштетените и уништените натписи и записи И1.1.3. Ексерпција на податоците за средновековните населби од Пелагонија, Мариово и Порече кои што се дел од средновековните пишани извори
1.2. Комплетирање и апсолвирање на библиографските единици за средновековните населби во Пелагонија, Мариово и Порече, како и за средновековните населби во поширок медитерански контекст	И1.2.1. Прибрани понови релевантни библиографски единици кои што се однесуваат на предметот на истражување од земјата и странство
1.3. Комплетирање на резултатите од досегашните теренски истражувања	И1.3.1. Проверени и селектирани документациски единици од досегашните истражувања И1.3.2. Селектирани релевантни културно-хронолошки наоди кои се депонирани во надлежните институции И1.3.3. Направен избор на клучни објекти кои го дефинираат карактерот на населбата
2. Комплетирање на неопходните научни сознанија за средновековните населби во Пелагонија, Мариово и Порече	
2.1. Ревизиони истражувања на остатоците од објекти поврзани со средновековните населби	И2.1.1. Направени дополнителни теренски истражувања за да се добие неопходното квалитетно ниво на податоци И2.1.2. Креирана документација за најзначајните објекти со користење на современите технологии (фотограмetriја и 3Д моделирање)
2.2. Препроверка на културно-историските податоци на откриените движни наоди	И2.2.1. Направени непосредни кабинетски истражувања на фондот од движни наоди депониран во надлежните институции И2.2.2. Креирана документација од селектираните наоди со користење на современите технологии

Цели / активности	Временска рамка за реализација на проектот (месеци) година 2											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. Ревизија на резултатите од досегашните истражувања				P1								
1.1. Препроверка и комплетирање на пишаните историски извори		И1.1.1.1.										
				И.1.1.2.								
				И.1.1.3.								
1.2. Комплетирање и апсолвирање на библиографските единици за средновековните населби во Пелагонија, Мариово и Порече, како и за средновековните населби во поширок медитерански контекст				И.1.2.1.								
1.3. Комплетирање на резултатите од досегашните теренски истражувања		И.1.3.1										
		И.1.3.2										
		И.1.3.3										
2. Комплетирање на неопходните научни сознанија за средновековните населби во Пелагонија, Мариово и Порече					P.2.							
2.1. Ревизиони истражувања на остатоците од објекти поврзани со средновековните населби					И.2.1.1							
2.2. Препроверка на културно-историските податоци на откриените движни наоди					И.2.1.2							
2.3. Обид за културно-хронолошка класификација на досега познатите остатоци од средновековните							И.2.3.					

проучување на синхроните процеси во рамките на регионите Пелагонија, Мариово и Порече											
3.3. Позиционирање на развитокот на одделните видови на населби во балкански и медитерански контекст							ИЗ.3.1				
								И.3.3.2			

4. Очекувани резултати

Како резултат на најнепосредна корелација помеѓу предметот, целите и методите на истражувањето, очекуваните резултати кои ќе произлезат од истражувањата во рамките на овој проект се следните:

1. Максимално комплетирање на стручно-научните податоци добиени при досегашните археолошки, историско-уметнички, историски, лингвистички и етнологски истражувања на средновековието во Пелагонија, Мариово и Порече и нивно прилагодување на современите научноистражувачки стандарди;
2. Препроверка и селекција на приоритетните стручно-научни податоци добиени со досегашните истражувања;
3. Ревизиони теренски и кабинетски истражувања во функција на комплетирање на неопходните научноистражувачки податоци;
4. Детално документирање на недвижните остатоци од средновековните населби со користење на современи методи на документирање;
5. Сеопфатна анализа на наодите, особено движните наоди со користење на современи егзактни методи на истражување;
6. Заокружување на сознанијата за клучните пунктови во рамките на проектот, како на пр. средновековниот Прилеп; Зрзевскиот културниот комплекс; манастирскиот комплекс Св.Никола,с.Манастир – Мариово; културниот комплекс Трескавец - Златоврв; локалитетот Градок, с.Манастир – Мариово; античкиот град Хераклеја, Битола; остатоците од средновековиот град Битола; Кале, Битола, манастирите: Св. Архангел Михаил, Прилеп; Успение на Пресвета Богородица, Горен Манастирец; и Чебрени манастир, Мариово.
7. Културно-хронолошка класификација на релевантните стручно-научни податоци како резултат на истражувачкиот процес во рамките на археологијата, историјата на уметноста, историјата, лингвистиката и етнологијата;
8. Најнепосредни компаративни сознанија со истовремените објекти во околните региони во РС Македонија како и во соседните држави;
9. Проследување на развитокот на основните видови населби во раниот, полниот и доцниот среден век во секој од одделните региони; и
10. Компарирање на синхроните културни-цивилизациски процеси помеѓу просторните целини Пелагонија, Мариово и Порече.

Наброените непосредни резултати од планираните истражувања во рамките на проектот, според нашето мислење, претставуваат принципиелно ново ниво на научноистражувачките, мултидисциплинарни проучувања на одделни просторни целини/региони, при што сметаме за потребно да ги апострофираме следните аспекти:

- спознајно конципирани ревизиони истражувања на остатоците од средновековни населби со примена на современи методи на документирање и непосредна анализа со примена на современите методи од егзактните науки, како несомнено принципиелно нов приод во рамките на хуманистичките науки во нашата држава;

- научно засновано проучување на развитокот на културно-цивилизациските процеси во одделните региони, базирани врз сознанијата од истражувањата на населбите како средишни пунктови на воено-политичките собитија и социо-економските процеси; и

- добивање релевантни научни сознанија, засновани врз примената на објективни истражувачки постапки, како основа за поопстојно изјаснување на културно-цивилизациските, особено етногенетските процеси, кои се случување во текот на средниот век во средишните делови од Балканскиот Полуостров.

ДЕЛ II

2.1. Истражувачки тим за реализација на проектот

Учесници во истражувачкиот тим (име, презиме, звање, единица, потпис)	
Главен истражувач	д-р Бранислав Ристески, научен советник,
Членови на истражувачкиот тим	
Истражувач	д-р Иван Заров, научен советник,
Истражувач	д-р Владимир Караџоски, научен советник
Истражувач	д-р Ели Луческа, научен советник
Истражувач	д-р Александар Василески, научен соработник
Истражувач	м-р Дејан Кебакоски, асистент-истражувач
Млад истражувач	д-р Орданче Петров, научен соработник
Млад истражувач	д-р Христијан Талевски, научен соработник

2.2 Главен истражувач

Д-Р БРАНИСЛАВ РИСТЕСКИ

Име и презиме	Бранислав Ристески
Титула	Доктор на археологија
Позиција	Научен советник

ТРУДОВИ ОБЈАВЕНИ ВО ПОСЛЕДНИТЕ 3 ГОДИНИ

Во списанија со импакт-фактор

	Податоци за трудот (автор-и; наслов на трудот; списание; број, година, IF, страници – од-до)	Веб-страница од содржината на бројот на списанието во кој е отпечатена статијата	Веб-страница од каде што може да се види дека списанието има Clarivate Analytics-импакт- фактор
..			

Во списанија евидентирани во меѓународни бази

	Податоци за трудот (автор-и; наслов на трудот; списание; број, меѓународна база)
..	

Во списанијасо меѓународен уредувачки одбор

	Податоци за трудот (автор-и; наслов на трудот; списание; број, меѓународен уредувачки одбор)
1	„Доцната антика и средниот век на во рамките на просторната целина Маркови Кули кај Прилеп“, <i>Balkanoslavica</i> 47/2, Прилеп 2021г., 69-90. Бранислав Ристески (Прилеп) - главен уредник; Ели ЛУЧЕСКА (Прилеп); Андреј ПЛЕТЕРСКИ (Љубљана); Данијела БИРТ КАТИЌ (Задар); Виолета КРСТЕСКА (Прилеп); Богуслав ЖЕЛИЊСКИ (Познањ); Иванка ГЕРГОВА (Софија); Роберт МИХАЈЛОВСКИ (Мелбурн)
2	„Средновековниот Прилеп“, <i>Balkanoslavica</i> 47/2, Прилеп 2021г., 135-155. Бранислав Ристески (Прилеп) - главен уредник; Ели ЛУЧЕСКА (Прилеп); Андреј ПЛЕТЕРСКИ (Љубљана); Данијела БИРТ КАТИЌ (Задар); Виолета КРСТЕСКА (Прилеп); Богуслав ЖЕЛИЊСКИ (Познањ); Иванка ГЕРГОВА (Софија); Роберт МИХАЈЛОВСКИ (Мелбурн)
3	„Краток приказ на археолошките истражувања во рамките на просторната целина Маркови Кули кај Прилеп“, <i>Balkanoslavica</i> 47/2, Прилеп 2021г., 357-360. Бранислав Ристески (Прилеп) - главен уредник; Ели ЛУЧЕСКА (Прилеп); Андреј ПЛЕТЕРСКИ (Љубљана); Данијела БИРТ КАТИЌ (Задар); Виолета КРСТЕСКА (Прилеп); Богуслав ЖЕЛИЊСКИ (Познањ); Иванка ГЕРГОВА (Софија); Роберт МИХАЈЛОВСКИ (Мелбурн)

Задолженија во проектот

	Задолженија
	Примарното задолжение како раководител на проектот е непосредна координација на мултидисциплинарните теренски и кабинетски истражувања, како и организациските активности поврзани со сублимирањето на резултатите од проучувањата на средновековните населби.
	Како археолог би бил најнепосредно вклучен во документирањето, селектирањето и културно-хронолошкото детерминирање на остатоците од средновековните населби во Пелагонија, Мариово и Порече.
	Во согласност со моите познавања на средновековната култура во регионите на Пелагонија, Мариово и Порече, како и на културно-цивилизациските процеси во средишните делови од Балканскиот Полуостров, се сметам компетентен да се вклучам во проследувањето на развитокот на населбите во одделните етапи на средниот век во наброените региони, како и соодветна контекстуална интерпретација на културно-цивилизациските процеси во наведениот сегмент од Балканскиот Полуостров.

Кратка биографија на главниот истражувач

<p>Д-р Бранислав Ристески е роден 24.04.1959 г. во Прилеп, каде што завршил средно и основно образование, а додипломските студии на ННСГ Историја на уметноста со архологија при универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. На истиот Универзитет магистрирал со темата: „Средновековна кујнска керамика од Република Македонија VII-XIV век“, а во 2002 година докторирал со дисертацијата: „Средновековно грнчарство во централните делови од Балканскиот Полуостров VI/VII-XIV век“.</p> <p>Од 1988 година до денес е вработен во ЈНУ Институт за старословенска култура-Прилеп, при што во 2002 г. е избран во звање научен соработник, а во 2006 г. во звање виш научен соработник. Во 2012 г. е избран во звање научен советник, во кое што е преизбран во 2017 г.</p> <p>Најнепосреден предмет на неговиот научен интерес е средновековната материјална култура од централните делови на Балканскиот Полуостров, особено проучувањето на грнчарството во периодот од VI/VII – XIV/XV век, како и развитокот на средновековните населби, меѓу кои се издвојуваат неговите истражувањата на средновековниот Прилеп,</p>
--

монашката населба на лок. Св.Преображение кај Зрзе, манастирот Св. Никола кај с. Манастир-Мариово, доцноантичката населба и средновековниот манастир на лок. Градок кај с. Манастир-Мариово, античкиот град Колобаиса и манастирот Успение на Пресвета Богородица на локалитетот Златоврв – Трескавец и др.

Публикувал неколку десетици научни трудови, помеѓу кои ги издвојуваме: „Раносредновековни наоди од Скупи“, Македонско наследство 19, Скопје 2002; „Early Medieval Findings from Scupi“, Macedonian Heritage 19, Скопје 2002; „Ранохристијанска камена пластика од Трескавец кај Прилеп“, Македонско наследство 20, Скопје 2002; „Early Christian Architectural Stone Elements from the Monastery of Treskavetz at Prilep“, Macedonian Heritage 20, Скопје 2002; „Средновековна садова керамика од Скопско“, Македонско наследство 21, Скопје 2003; „Medieval Ceramics from the Skorje Area“, Macedonian Heritage 21, Скопје 2003; „Раносредновековно грнчарство во централните делови од Балканскиот Полуостров“, Научно списание Универзитет Св. Климент Охридски – Битола, година II, број 2, Битола 2006; „Раносредновековна садова керамика од Република Македонија“, Археолошки откритија на почвата на Македонија, Прилози за истражувањето на историјата на културата на почвата на Македонија, МАНУ, книга 19, Скопје 2008; „Научно-истражувачки проект – Доцноантички и средновековни населби во Северна Пелагонија“, Македонски археолошки преглед 1, Скопје 2008; „Scientific-investigation Project – Late Antique and Medieval Settlements in Northern Pelagonija“, Macedonian Archaeological Review 1, Скопје 2008; „Најраните манифестации на христијанството во регионите на Мариово и Северна Пелагонија“, Ниш и Византија IX (=The Earliest Manifestations of Christianity in the regions of Mariovo and North Pelagonia, Nis and Byzantium, Ninth Symposium), Ниш 2011; „Развитокот на фортификацијата на локалитетот Маркови Кули, Варош-Прилеп“, Македонско наследство 40 - 41, Скопје 2013; „Основни тенденции во развитокот на раносредновековната садова керамика од централните делови на Балканскиот Полуостров“, FoliaArheologicaBalkanica, vol. III, Скопје 2015; „Словенски наоди од раниот и полниот среден век во Република Македонија“, Зборник на трудови 20, Битола 2017; „Средновековни наоди од словенскиот културен круг во Република Македонија“,MacedoniaeActaArchaeologica21, Скопје 2019; како и монографиите „Градешница: римска вила и ранохристијански сакрален комплекс“, Скопје 2011 (=Gradeshnica: Roman villa and Early Christian sacred compleh, Скопје 2011); „Markovi Kuli near Prilep. The most significant values of the cultural and natural heritage“, Скопје 2017.

Учествувал во реализацијата на неколку десетици стручно-научни и научноистражувачки проекти, помеѓу кои ги издвојуваме: „Средновековен Прилеп, раносредновековни словенски населби, настанување и развиток на градската населба и тврдината Маркови Кули“, (1981-1990 г.), главен истражувач д-р Бошко Бабиќ; „Првите словенски населби на Балканот во светлината на археолошките истражувања на локалитетот Градиште кај селото Дебреште“, (1981-1990 г.), главен истражувач д-р Бошко Бабиќ; „Карактеристики и специфичности на културата на Македонските Словени од доселувањето до крајот на XIVвек во светлината на археолошката документација“, (1984-1990 г.), главен истражувач д-р Бошко Бабиќ; „Раносредновековни населби и некрополи во Македонија од VI/VIIдо VIIIвек“, (1988-1990 г.), главен истражувач д-р Бошко Бабиќ; „Материјалната култура на народите во Македонија“, (1996-1998 г.), главен истражувач академик Блага Алексова; „Културно – ликовно минато на Мариово“ (1989-1998 г.), главен истражувач проф.д-р Петар Миљковиќ-Пепек; „Убикација на средновековна Битола“ (1996-2001 г.), главен истражувач д-р Томе Јанакиевски.

Раководел при реализацијата на поголем број стручно-научни и научноистражувачки проекти, помеѓу кои ги издвојуваме: „Археолошки истражувања на манастирскиот комплекс Св. Преображение крај селото Зрзе“ (2008); „Систематски археолошки истражувања на културниот комплекс Трескавец, с. Дабница“ (2008); „Систематски археолошки истражувања на културниот комплекс Св. Преображение крај селото Зрзе“ (2009);како и научноистражувачките проекти „Доцноантички и средновековни населби во Северна Пелагонија“ (2002-2005); „Доцноантички и средновековни населби во Северна Пелагонија и Мариово“ (2006-2008); и „Доцноантички и средновековни населби во Северна Пелагонија, Мариово и Порече“ (2009-2012) .

2.3.Истражувачи

Д-Р ВЛАДИМИР КАРАЦОСКИ

Име и презиме	Владимир Карацоски
Титула	д-р
Позиција	Научен советник

ТРУДОВИ ОБЈАВЕНИ ВО ПОСЛЕДНИТЕ 3 ГОДИНИ

Во списанија со меѓународен уредувачки одбор

	Податоци за трудот (автор-и; наслов на трудот; списание; број, меѓународен уредувачки одбор)
1	Владимир Карацоски, Културата и културното наследство на населените места и биогеографската целина Маркови Кули во функција на туризмот, 2021 Balkanoslavika 48/1, во печат. Бранислав Ристески (Прилеп) - главен уредник; Ели ЛУЧЕСКА (Прилеп); Андреј ПЈЕТЕРСКИ (Љубљана); Данијела БИРТ КАТИЌ (Задар); Виолета КРСТЕСКА (Прилеп); Богуслав ЖЕЛИЊСКИ (Познањ); Иванка ГЕРГОВА (Софија); Роберт МИХАЈЛОВСКИ (Мелбурн)
2	Владимир Карацоски, На Водици во Порече, Македонски фолклор, бр.75, Институт за фолклор „Марко Цепенков“ - Скопје, Скопје 2019, 59-74;
3	Владимир Карацоски, Улогата на водата во македонските народни верувања и обреди, Балканославика, бр.47, Број 1, ИСК-Прилеп, Прилеп 2018, 155-165; Бранислав Ристески (Прилеп) - главен уредник; Ели ЛУЧЕСКА (Прилеп); Андреј ПЈЕТЕРСКИ (Љубљана); Данијела БИРТ КАТИЌ (Задар); Виолета КРСТЕСКА (Прилеп); Богуслав ЖЕЛИЊСКИ (Познањ); Иванка ГЕРГОВА (Софија); Роберт МИХАЈЛОВСКИ (Мелбурн)
4	Vladimir Karaxoski, The character of King Marco in Macedonian and Balkan Folklore, Slowianska WIZA BABEL, Tom 1, Kultura i dialog, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznan 2018, 177 – 189;
5	Владимир Карацоски, Обичај „Дева“, Македонски фолклор, бр.74, Институт за фолклор „Марко Цепенков“ - Скопје, Скопје 2018, 61-69;

Задолженија во проектот

	Задолженија
1	<p>Во овој проект „Средновековни населби во Пелагонија, Мариово и Порече“ предмет на моето истражување ќе бидат манастирите во Мариово, Пелагонија и Порече како културно-просветни и стопански центри во средниот век.</p> <p>Покрај духовната и заштитничка улога на манастирите (црквите), тие во тоа време биле единствени културно-просветни центри каде се негувала понекаде оригинална, а повеќе преведувачка и преписувачка дејност на црковната литература. Такава дејност се одвивала скоро во сите манастири на овие територии но попознати се манастирот Успение на Богородица –Трескавец, - Прилеп и манастирот и „Црква „Рождество на Пресвета Богородица“ - Горни Манастирец. Поречкиот манастир во средновековието</p>

	<p>претставувал книжевен и просветен центар во Порече и пошироко. Таму учените монаси пишувале и препишувале книги со библиска и богослужбена содржина, како и преводи на некои светоотечки дела, слова и поуки. Оттаму биле снабдувани со богослужбени книги и со друга потребна литература и селските цркви во педесетината села низ Порече. Преданието сведочи дека 40 коњски товари со книги се однесени од манастирот кон Цариград.</p> <p>Манастирите (црквите) се свети места кои имаат значајно место не само во развојот на духовното, просветното и културното, но и како места каде се развил богат стопански монашки живот. Уште од почетокот на византиското владеење манастирите во Македонија добиле од Императорот Василиј II документи за владеење со извесен број на имоти и работно население. Таквата своја политика Византија ја продолжила и за времето на Комнените. Ваквата позитивна политика према манастирите продолжила и по освојувањето на византиските територии од страна на српскиот крал Стефан Душан. Меѓу манастирите што ја стекнале неговата наклонетост е и манастирот Успение на Богородица –Трескавец. Кралот Стефан на манастирот му дал три повелби во кои се наведуваат различните видови на земјишни и други имоти. Манастирот Трескавец бил голем земјопоседник што имал имоти во градот Прилеп, Прилепско, Пелагонија и во други предели на Македонија. Добрата економска состојба на манастирите допринесувале за развој на монашкиот живот на овие територии. И манастирот во Чебрин - Мариово во своја сопственост имал воденици со 12 воденички камења, многу стока, како што се овци, кози, крупен добиток. Потоа, ниви, ливади, големи површини со шуми и пасишта.</p> <p>Манастирите и црквите отсекогаш ја негувале медицината, тука се појавиле првите медицински школи и болничко лекување во манастирски комплекси. Луѓето често пати го наоѓал не само својот мир но и помош при решавањето на нивните здравствени проблеми. Насекаде се слават монаси исцелители. Тие добро ги познавале растенијата кои лекуваат: афионот, пелинот, босилекот, ирисот, кукурекот, ренот, глогот, дренот, борот, врбата, липата, јаворот и се разбира виното и медот. За тоа ни зборуваат и темите за болестите отсликани на фреските во сите манастири и цркви. Црквите а посебно манастирите ја извршувале улогата на болници и имале исцелителски можности. Многу болни од неизлечиви болести наоѓале исцеление токму во манастирите.</p>
2	<p>Учество во теренски истражувања. Во 2022 планирам 10 дневни теренски истражувања, а во 2023 уште 10 дневни теренски истражувања. Истите ќе се изведуваат на територијата на Мариово, Пелагонија и Порече.</p> <p>Консултација на стручна и научна литература</p>
3	<p>Третата година ќе се направи анализа на резултатите од научното истражување. Истите ќе бидат публикувани во сеопфатна монографска студија за средновековните населби во Пелагонија, Мариово и Порече.</p> <p>Резултатите од истражувањето или дел од нив исто така ќе бидат презентирани на научни собири или пак објавени како статии во домашни или странски списанија со импакт фактор или зборници.</p>

Д-р Владимир Караџоски е роден во Прилеп. Во 1984 година дипломирал на Филозофско-историскиот факултет, на наставно научната студиска група за Историја на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, во Скопје. Во 1994 година се запишал на постдипломски студии во Институтот за социолошки и политичко - правни истражувања во

Скопје, на групата социологија, каде на 15.07. 1999 година магистрирал на темата: *Влијанието на традицијата врз социо - културниот живот на населението во руралната средина (студија на случај Прилепско)*. На 26.04.2005 година м-р Владимир Караџоски, во Институтот за социолошки и политичко - правни истражувања во Скопје ја одбрани својата докторска дисертација на тема: *“Аграрната магија и нејзиното влијание врз традиционалната култура на селското население во Македонија“*, со што се стекна со титулата доктор по социолошки науки.

Во 1987 година стапил на работа во Институтот за старословенска култура во Прилеп како документатор. Во 1990 година бил избран во звање стручен соработник, а во 1992 во звање помлад асистент. Како асистент - истражувач е избран во 2000 година а во 2006 година е избран во звањето научен соработник во Институтот за старословенска култура во Прилеп. Во 2009 е избран во виш научен соработник, а во 2012 во научен советник.

Од почетокот на своето вработување во ИСК во Прилеп па се до денес, д-р Владимир Караџоски бил вклучен во работата на седум научно-истражувачки проекти од кои на два бил Раководите, и тоа од следните научни области, историја, етнологија и фолклористика.

За време на својата работа во ИСК-Прилеп д-р Караџоски има учествувано во работата на (38) научни симпозиуми, собири, тркалезни маси, и има објавено (50) научни и стручни прилози во домашни и странски списанија од следните области: историја, етнологија, фолклористика и рурална социологија. Како автор-коавтор се јавува и во следните монографски трудови: *1. Фолклорни и етнографски теренски материјали, Институт за старословенска култура - Прилеп, Прилеп 2020;*

2. Етнографски и фолклорни теренски материјали, Институт за старословенска култура - Прилеп, Прилеп 2019;
3. Речник на народната медицина на Македонците, Институт за старословенска култура, Прилеп, 2018;
4. Рајот и пеколот во македонската и албанската народна традиција (етнографски и фолклорни материјали), Институт за старословенска култура, Прилеп, 2009;

5. Аграрната магија и нејзиното влијание врз традиционалната култура на селското население во Македонија, Ацко 06, Прилеп, 2008
6. Јозеф Обрембски-значаен истражувач на народната култура на македонците, Д-р Танас Вражиновски, д-р Владимир Караџоски и д-р Соња Јовановска-Ризоска, Матица Македонска, Скопје 2006;
7. Речник на народната Митологија на Македонците, Редактор: Танас Вражиновски, Подготвија: Танас Вражиновски, Соња Зоговиќ, Владимир Караџоски, Соња Јовановска и Билјана Ристовска-Јосифовска, ИСК-ММ., 2002.

Покрај работата на научни проекти својот интерес го насочил и кон работата на проекти во културата за валоризација на духовното културно наследство на Република Македонија. Има изработено како раководител пет (5) елаборати за валоризација на културни добра, снимено еден етнолошки филм кој се однесуваат на заштитено културно нематеријално наследство „Кули“. Има одржано поголем број на предавања за нематеријалното културно наследство во странство и континуирано работи на популаризација и промоција на овој вид на културно наследство.

Д-Р ЕЛИ ЛУЧЕСКА

Име и презиме	Ели Луческа
Титула	Доктор по историски науки
Позиција	Научен советник
Број на денови на ангажираност	700

ТРУДОВИ ОБЈАВЕНИ ВО ПОСЛЕДНИТЕ 3 ГОДИНИ

Во списанија со импакт фактор

	Податоци за трудот (автор-и; наслов на трудот; списание; број, година, IF, страници – од-до)	Веб-страница од содржината на бројот на списанието во кој е отпечатена статијата	Веб-страница од каде што може да се види дека списанието има Clarivate Analytics-импакт-фактор
1	Ели, Луческа, Светителот – скротител на дивите сверови. По примерот на св. вмч. Мина Чудотворец, POZNAŃSKIE STUDIA SLAWISTYCZNE, 2021, PSS NR 20/2021, ISSN 2084-3011 (рецензиран, во печат)	https://pressto.amu.edu.pl/index.php/pss/issue/archive	https://pressto.amu.edu.pl/index.php/pss
2			
.			

Во списанија евидентирани во меѓународни бази

	Податоци за трудот (автор-и; наслов на трудот; списание; број, меѓународна база)
1	Uroczystości ku czci św. Tryfona w Macedonii, Święty Tryfon w kulturze europejskiej, Poznań, Pracownia Humanistycznych Studiów Interdyscyplinarnych Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, 2018, 59-86. https://www.worldcat.org/title/wity-tryfon-w-kulturze-europejskiej/oclc/1066093569
2	

Во списанија со меѓународен уредувачки одбор

	Податоци за трудот (автор-и; наслов на трудот; списание; број, меѓународен уредувачки одбор)
1	Ели Луческа, Христијанските светилишта во с. Туминец, Преспа (Р Албанија) со посебен осврт на манастирот Св. Марена во : Македонски фолклор год. XL бр. 73, 2018, 121-128.
2	Чудотворноста на манастирот „Св. Марена“ во непосредна близина на с. Л’нга, на планината Мокра, над Подградец, Р Албанија во: Balcanoslavica 47/1. Прилеп, 2018, 119-127. Бранислав Ристески (Прилеп) - главен уредник; Ели ЛУЧЕСКА (Прилеп); Андреј ПЛЕТЕРСКИ (Љубљана); Данијела БИРТ КАТИЌ (Задар); Виолета КРСТЕСКА (Прилеп); Богуслав ЖЕЛИЊСКИ (Познањ); Иванка ГЕРГОВА (Софија); Роберт МИХАЈЛОВСКИ (Мелбурн)
3	Славата „Голем петок“ во Варош, Прилеп како значајно културно наследство во : Balcanoslavica 47/2, 2018. Бранислав Ристески (Прилеп) - главен уредник; Ели ЛУЧЕСКА (Прилеп); Андреј ПЛЕТЕРСКИ (Љубљана); Данијела БИРТ КАТИЌ (Задар); Виолета КРСТЕСКА (Прилеп); Богуслав ЖЕЛИЊСКИ (Познањ); Иванка ГЕРГОВА (Софија); Роберт МИХАЈЛОВСКИ (Мелбурн)

Задолженија во проектот

	Задолженија
1	Христијанските сакрални објекти се места каде започнува да се создава, негува и

	<p>развија култот кон светителите. Тие се особено актуелни денес кога сè повеќе се развива регионалниот, националниот, но и трансграничниот културен и религиозен туризам. Иновативноста на истражувањето, освен во користењето на сосема новите методи на проучување, се огледува и во претставувањето на добиените резултати низ прегледни графички и сликовити прикази на хагиотопографските податоци од една страна, и религискиот и стопанскиот аспект на култовите на светителите од друга страна, односно добивање на појасна претстава како за силата на култовите на светителите поделно, така и за нивното култово смешување.</p> <p>Основно задолжение ќе биде истражување на пределската храмова мрежа како своеобразен просторен календар во којшто се одразени локалните култови со соодветните календарски празници, христијанските светилишта и светите места во Мариово, Пелагонија и Порече во периодот од IX до XV век, како и соодветните култови поврзани со нив.</p> <p>Основна цел на ваквото истражување е да се соберат, документираат, обработат и да се направи научна анализа на христијанските светилишта и светите места во овие области во средновековниот период. Тоа ќе допринесе не само за детална евиденција и документација на православните христијански светилишта туку и ќе ги продлабочи и прошири научните знаења за вградувањето на поодлените елементи во ликовите и култовите на светителите, различните варијанти на нивно култно заедништво, како и различните комбинации од култни полиња на избраните светители за почит од страна на локалното население во овие населени места.</p>
2.	<p>Учество во теренски истражувања. Во 2022 планирам 10 дневни теренски истражувања, а во 2023 уште 10 дневни теренски истражувања. Истите ќе се изведуваат на просторот на Мариово, Пелагонија и Порече.</p>
3	<p>Третата година анализа и објавување на резултатите од истражувањето во научни списанија и во публикувањето на сеопфатна монографска студија за средновековните населби во Пелагонија, Мариово и Порече.</p>

Кратка биографија на истражувач

<p>Д-р Ели Луческа е научен советник во ЈНУ Институт за старословенска култура – Прилеп. Нејзиниот научен интерес е од полето на хуманистичките науки, и тоа од подрачјето етнологија и етногенеза и фолклор (духовна култура) и историски науки (историја на православна религија), а посебно специјализирано се занимава со култовите кон светителите во православната и народната религија. Има видна научноистражувачка активност, евидентна преку учество и реализација на фундаментални научноистражувачки проекти, елаборати за заштита на нематеријалното културно наследство, како и на едукативни и стручно-апликативни проекти, етнолошки изложби, предавања и работилници реализирани како преку институцијата во која што работи, така и во соработка со невладини организации, здруженија на граѓани и локални самоуправи. Автор е на три монографии и има објавено над четириесет научни трудови во домашни и странски меѓународни списанија и монографии. Своите научни истражувања ги има презентирани на над триесет меѓународни конференции, собири и симпозиуми. Од 2009 до 2018 година ја извршуваше и функцијата директор на ЈНУ Институт за старословенска култура – Прилеп, а од 2015 до 2018 година беше и главен уредник и редактор на меѓународното периодично списание <i>Balcanoslavica</i>.</p> <p>Со нематеријалното културно наследство се занимава речиси целиот работен век, а особено последните десет (10) години, има изработено како раководител десет (10) елаборати за валоризација на културни добра, снимено три етнолошки филмови кои се однесуваат на заштитено културно нематеријално наследство, ЦД со обредни водичарски песни, има одржано поголем број на предавања за нематеријалното културно наследство во</p>
--

високообразовни институции во земјата и странство и континуирано работи на популаризација и промоција на овој вид на културно наследство преку учество на разни фестивали, изложби и електронски и печатени медиуми.

Д-Р ИВАН ЗАРОВ

Име и презиме	Иван Заров
Титула	д-р
Позиција	Научен советник

ТРУДОВИ ОБЈАВЕНИ ВО ПОСЛЕДНИТЕ 3 ГОДИНИ

Во списанија со меѓународен уредувачки одбор

	Податоци за трудот (автор-и; наслов на трудот; списание; број, меѓународен уредувачки одбор)
1	
2	
3	
4	
5	

Задолженија во проектот

	Задолженија
1	Просопографска анализа на потеклото на ктиторите на средновековните цркви
2	Анализа на геополитичка констелација на територијата на Македонија помеѓу 1259-1300 г.
3	Проучување на уметнички и стилистички тенденции на црквите кои биле подигнати од византиските великодостојници во Македонија
4	Анализа на епиграфскиот материјал

Д-р Иван Заров е роден 04.05.1972 година во Охрид. Од 2002 година е вработен во ЈНУ Институт за старословенска култура – Прилеп, кадешто во септември 2009 година бил избран во научно звање научен соработник, во 2012 година виш научен соработник, а во 2015 година научен советник.

Образование 1987-1990 Гимназија „Св. Климент Охридски“ во Охрид; 1990 средно образование дооформено во Соединетите Американски Држави во Лејк Артур, Њу Мексико (LakeArthur, NewMexico) (матура Мај 1991); 1991-1996 студии на Институтот за историја на уметност и археологија на Филозофскиот факултет на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје, Дипломиран историчар на уметност и археолог; 2000 стипендист на *Ostkirchliches Institut*-от во Регенсбург, Германија, специјализација на Универзитетот во

Регенсбург од областа на католичката теологија; 2002 јануари одбранет магистерскиот труд на тема: *Византиската естетика и македонското средновековно сликарство од XI и XII век*, на Филозофскиот факултет во Скопје; 2009 март одбранета докторската дисертација: *Манастирската црква Св. Богородица Перивлепта (Св. Климент) во Охрид-историја, архитектура и иконографија во наосот од XIII век*.

Неговиот научен интерес се движи во полето на византологијата, средновековната византиска уметност и средновековната историја.

Се јавува како автор поголем број на научни трудови од кои ги издвојуваме: „Ктиторството на великиот хетеријарх Прогон Згур на Св. Богородица Перивлепта во Охрид“ in: *Зборник за средновековна уметност на музеј на Македонија* 6 (Скопје, 2007); *Портрети и натписи во олтарскиот простор и наосот на Св. Богородица Перивлепта во Охрид*, *Патримониум. МК*, 3-4, 5-6 (Скопје, 2008-2009); „Иконографија на евангелистите во пандантифите на Св. Богородица Перивлепта во Охрид“ *Balkanoslavica* 34-36 (Прилеп, 2009); „Архитектурата на манастирската црква Св. Богородица Перивлепта во контекст на тенденциите на византиската архитектура од XIII- XIV век.“ *Патримониум. МК*, 7-8 (Скопје, 2010); „Портретите во медалјони на старозаветните првосвештеници во Св. Богородица во Охрид“, *Balkanoslavica* 37-39 (Прилеп, 2010); Ivan K. Zarov, “The Messages of Salvation: The Iconography of the Dome of the Virgin Peribleptos Church in Ohrid”, *Proceedings of the 22nd International Congress of Byzantine Studies Plenary Papers*, (Sofia, 2011); Ivan K. Zarov, “Revealing the Divine: the Composition of Moses and the Burning Bush in the Narthex of the Virgin Peribleptos Church in Ohrid” in: “Light and Fire in the Sacred Space”: Abstract from the International Symposium ed. Alexei Lidov, Moscow State University Lomonosov and Institute for World Culture (Moscow, 2011); „Циклусот на Христовите чуда и поуки во Св. Богородица Перивлепта во Охрид“, *Патримониум. МК*, 11 (Скопје, 2013), 111-127; „Преписот на кодексот на охридските архиепископи Кондиката на Св. Климент од Георги Бодлев како извор за проучување на ктиторскиот натпис во Св. Богородица Перивлепта“, *Десетта научна средба Делото на Св. Климент Охридски како духовен и историски Палимпсест*, Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“-Скопје (2020), 77-83. Учествовал во повеќе научноистражувачки проекти: 2011 Кораководител заедно со проф. д-р Христо Матанов од Софискиот Универзитет „Св. Климент Охридски“ на меѓународен проект: *Југоисточна Европа обединета за развивање на културни рути и стопанска соработка*; 2010 Научен соработник во проектот *Ареопагитиките на Псевдо-Дионисиј Ареопагит во византиската и словенската книжевна традиција* под раководство на д-р Марија Чичева-Алексик, во кој се занимавам со уметничките и филозофските аспекти на неговото творештво и влијание врз византиската иконографија; 2004-2005 асистент во проектот под раководство на д-р Соња Зоговиќ *Општеството и народната култура на територијата на Македонија во периодот од XI до XIV век*; 2002-2003 асистент истражувач на проектот *Македонското културно, книжевно и историско наследство* под раководство на д-р Михајло Георгиевски.

Д-р Иван Заров реализирал поголем број на студиски и истражувачки престои на истакнати меѓународни високообразовни и научни установи, а во периодот од 201-2014 година бил визитинг професор на катедрата за Арт и дизајн на Европскиот универзитет во Скопје по предметите Историја на уметност и Хералдика.

Д-Р АЛЕКСАНДАР ВАСИЛЕСКИ

Име и презиме	Александар Василески
Титула	Доктор по хуманистички науки од полето на историјата на уметноста и археологија
Позиција	Научен соработник
Број на денови на ангажираност	650

ТРУДОВИ ОБЈАВЕНИ ВО ПОСЛЕДНИТЕ 3 ГОДИНИ

Во списанија со импакт фактор

	Податоци за трудот (автор-и; наслов на трудот; списание; број, година, IF, страници – од-до)	Веб-страница од содржината на бројот на списанието во кој е отпечатена статијата	Веб-страница од каде што може да се види дека списанието има Clarivate Analytics-импакт-фактор
1			
2			

Во списанија евидентирани во меѓународни бази

	Податоци за трудот (автор-и; наслов на трудот; списание; број, меѓународна база)
1	
2	

Во списанија со меѓународен уредувачки одбор

	Податоци за трудот (автор-и; наслов на трудот; списание; број, меѓународен уредувачки одбор)
1	Александар Василески, <i>Прилепските средновековни цркви и нивните материјални извори</i> , <i>Balkanoslavica</i> 48-1 2019, (во печат) Бранислав Ристески (Прилеп) - главен уредник; Ели ЛУЧЕСКА (Прилеп); Андреј ПЛЕТЕРСКИ (Љубљана); Данијела БИРТ КАТИЌ (Задар); Виолета КРСТЕСКА (Прилеп); Богуслав ЖЕЛИЊСКИ (Познањ); Иванка ГЕРГОВА (Софија); Роберт МИХАЈЛОВСКИ (Мелбурн)
2	Александар Василески, <i>Историјат на истражувањата на архитектурата и ѕидното сликарство на средновековните цркви во Варош и католиконот на манастирот Трескавец</i> , <i>Balkanoslavica</i> 48-1 2019, (во печат) Бранислав Ристески (Прилеп) - главен уредник; Ели ЛУЧЕСКА (Прилеп); Андреј ПЛЕТЕРСКИ (Љубљана); Данијела БИРТ КАТИЌ (Задар); Виолета КРСТЕСКА (Прилеп); Богуслав ЖЕЛИЊСКИ (Познањ); Иванка ГЕРГОВА (Софија); Роберт МИХАЈЛОВСКИ (Мелбурн)
3	Aleksandar Vasileski, <i>Representation of the Tetramorph in the church St. Nicolas in Zrze</i> , <i>Зборник на трудови од I</i> <i>Меѓународна конференција „Слепче и поствизантиската уметност на</i> <i>Балканот од XV до XVII век</i> , „Демир Хисар: Манастир „Св. Атанасиј Велики“ Журче, 2020, 134-148.

Задолженија во проектот

	Задолженија
1.	<i>Проучување на пишаните извори</i> , кое подразбира ексерпција на податоците од историските извори, проследување на официјалните документи (хрисовули, кодици, поменици), како и детално проучување на историските натписи и секундарните

	<p>записи кои се забележани на самите споменици и на уметничките дела. Ваквите анализи ќе имаат за цел да се добијат продлабочени сознанија за економските и социјалните услови во коишто егзистирале манастирите, како и утврдување на нивниот имотно-правен статус. Воедно, ќе се регистрираат и делата кои произлегле од скрипториумите на конкретни манастири.</p> <p>Со оглед на тоа што во рамките на кабинетските истражувања примарен предмет на научен интерес ќе бидат пишаните извори и библиографските единици, потребно е да се обезбеди пристап до целокупната библиографија посветена на манастирите, но и увид во постоечката документација од археолошките и конзерваторските истражувања којашто се чува во надлежните институции. Со таа цел предвидени се студиски престој во Скопје и Белград. Студискиот престој во Скопје е планирано да се одвива во текот на 15 работни денови, додека престојот во Белград е предвидено да трае 5 работни денови. При престојот во Скопје ќе консултираат и ќе се обезбедат копии од библиографските единици кои не ги поседува ЈНУ ИСК, а кои се чуваат во НУБ Св. Климент Охридски, а воедно ќе се обезбеди пристап до манускриптите и старопечатените книги кои се дел од збирката на библиотеката, а коишто содржат податоци релевантни за предметот на истражување. Најголемиот дел од документацијата која била создадена во претходните истражувања се чува во НУ Национален конзерваторски центар – Скопје, поради што предвидено е да се обезбеди увид во архивата на оваа институција и да се обезбедат копии од потребната пишана и фото-документација. При студискиот престој во Белград предвидено е да се консултираат публикациите и документите кои се чуваат во Библиотеката на САНУ и во архивите на институтите на Академијата, кои што не се достапни во нашата држава. Прибирањето на библиографската граѓа и анализата на пишаните документи ќе се одвива во првата фаза од реализацијата на проектот и, вклучувајќи го периодот поминат во студиски престој, ќе трае 110 работни денови.</p>
2.	<p><i>Теренски истражувања</i> на територијата на Порече и Мариово со цел да се стекне целосен увид за фактичката состојба на познатите споменици и за откривање на досега непознати манастири. Посочените теренски активности и документирањето на спомениците предвидено е да се реализираат во втората фаза од проектот, а предвидено е да траат 30 работни денови.</p> <p>Покрај истражувањата во областите кои се примарен предмет на интерес, а со цел да се добие релевантен компаративен материјал, предвидено е да се направат теренски истражувања во Р Македонија, но и во соседните области во Р Грција и Р Албанија. Во Р Грција истражувањата е предвидено е да се извршат во областите кои историски имале блиска комуникација со Пелагонија и Мариово, т.е. Костурско, Леринско и Меглен, но со оглед на тоа што најзначаен монашки центар за Балканот, но и за ортодоксното христијанство, е Света Гора ќе се направат и истражувања на манастирите Зограф и Хиландер, со коишто нашите манастири негувале најблиски врски. И овие активности ќе бидат преземени во рамките на втората фаза на реализацијата на проектот и предвидено е да се остварат во период од 20 работни денови.</p>
3.	<p><i>Координација на документирањето на спомениците со фотограметриски снимања и создавањето на 3Д модели.</i> Иако за изработката на фотограметриските снимки и како и за креирањето на 3Д модели на најзначајните споменици ќе биде ангажирано лице со експертиза во овие области, со цел да се обезбеди што повисок квалитет на документацијата ќе биде потребно постојано следење на процесот и поради</p>

	внесување на прецизни решенија. Поради тоа ќе биде ангажирано лице коешто ќе ги креира моделите. Овие документациски единици ќе бидат направени во текот на втората и третата фаза од реализацијата на проектот, а за нивната подготовка ќе бидат потребни 40 работни денови.
4.	<i>Координација на создавањето и дата-база</i> во којашто ќе биде сместена документацијата создадена во текот на теренските истражувања. Дата-база која ќе се креира за потребите на проектот, поради што ќе има потреба од ангажман на лице со соодветна стручност и познавања за нејзината изработка. Документирањето на спомениците ќе биде направена во рамките на теренските истражувања, во втората фаза на проектот, а предвидената дата-база ќе се реализира во рамките на третата фаза на проектот на нејзината изработка и внесувањето на податоците ќе биде остварено во текот на 220 работни денови.
5.	<i>Синтеза на податоците добиени со кабинетските и теренските истражувања и публикување на добиените резултати.</i> По обработката на стекнатите сознанија предвидено е тие да бидат подготвени за публикување, како во релевантни меѓународни списанија, така и во монографски труд во кој ќе се презентираат добиените резултати. Обработката на материјалите стекнати со истражувачката постапка и публикувањето на добиените резултати од предвидено е да се одвива во период од 230 работни денови.

Кратка биографија на истражувач

Д-р Александар Василески е вработен како научен соработник во ЈНУ Институт за старословенска култура – Прилеп. Тој високо образование стекнал на Институтот за историја на уметноста и археологија на Филозофскиот факултет (УКИМ) во Скопје, а кадешто студиите ги завршил во 2007 година. На истата високообразовна институција во 2015 година тој го одбрал магистерскиот труд со наслов „Поствизантиските претстави на Страшниот суд на територијата на Република Македонија и се здобил со звање магистер по историја на уметноста“. Во 2015 година се запишал на третиот студиски циклус на Институтот за историја на уметноста и археологија на Филозофскиот факултет во Скопје, а докторската дисертација на тема „Сликаството во сакралните објекти на културниот комплекс Зрзе“, успешно ја одбрал во 2020 година.

Од 2013 година д-р Василески е вработен во Институтот за старословенска култура-Прилеп како помлад асистент-истражувач, а во 2015 година бил избран во звањето асистент-истражувач. Во 2021 година тој е избран на во научно звање – научен соработник.

Професионалниот интерес на д-р Василески има широк научно-истражувачки дијапазон којшто ги опфаќа областите: историја на уметноста, археологија, средновековна уметност, византиска уметност, поствизантиска уметност, средновековна и византиска култура. Автор е на шест трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтни научни списанија со меѓународен уредувачки одбор и зборници од меѓународни научни собири, се јавува како автор на една научно-популарна монографија и на тематски поглавја во три монографии. Тој бил учесник на поголем број на меѓународни конференции, а на четири научни собири бил член на организацискиот одбор. Со своето учество придонел во реализацијата на поголем број на проекти од полето на историјата на уметноста, заштитата на културното наследство и археологијата. Во рамките на своите заложби за промовирање на средновековното културно наследство на нашата земја, д-р Александар Василески бил организатор на неколку изложби на фотографии преку кои се презентирани снимки од значајни археолошки локалитети и врвни уметнички остварувања од византискиот и поствизантискиот период.

М-Р ДЕЈАН КЕБАКОСКИ

2.3.Истражувачи (се пополнува за секој истражувач)

Име и презиме	Дејан Кебакоцки
Титула	М-р
Позиција	Асистент-истражувач

ТРУДОВИ ОБЈАВЕНИ ВО ПОСЛЕДНИТЕ 3 ГОДИНИ

Во списанија со меѓународен уредувачки одбор

	Податоци за трудот (автор-и; наслов на трудот; списание; број, меѓународен уредувачки одбор)
1	
2	
3	
4	
5	

Задолженија во проектот

	Задолженија
1	Документирање и каталогизирање на мермерната пластика од античкиот период којашто се наоѓа во контекст на средновековните споменици
2	Проучување на најстарите фази од егзистенцијата на средновековните населби во Пелагонија, Мариово и Порече, чијашто генеза може да се проследи до антиката, и компаративна анализа со соодветни примери од поширокиот контекст на медитеранскиот басен

Роден во 1981 година во Прилеп, дипломирано на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј – Скопје, Република Македонија, на Институтот за историја на уметноста и археологија, катедра за археологија.

Магистерски труд одбранет во 2014 година на истата катедра, а од 2015 година докторант на ЈНУ Институт за национална историја – Скопје.

Од јули 2013 година вработен во ЈНУ Институт за старословенска култура – Прилеп, како помлад асистент истражувач, а од 2014 година избран во звање асистент истражувач.

Мојот истражувачки интерес се религиските концепти во антиката во медитеранскиот свет и нивните форми на практикување.

Како член на археолошки тимови учествувам од 2003 година па до денес, а како раководител на археолошки истражувања ги имам реализирано проектите Висока, село Крушевица во 2014 година и проектот Локвенско Кале во 2016 година. Имам учествувало на повеќе научни симпозиуми на кои се презентирани сознанијата од археолошките истражувања како и трудови од областа на античката религија.

2.4. Млади истражувачи

Д-Р ОРДАНЧЕ ПЕТРОВ

Име и презиме	Орданче Петров
Титула	Доктор по хуманистички науки од областа на историјата на уметноста и археологијата
Позиција	Научен соработник
Број на денови на ангажираност	605

ТРУДОВИ ОБЈАВЕНИ ВО ПОСЛЕДНИТЕ 3 ГОДИНИ

Во списанија со импакт фактор

	Податоци за трудот (автор-и; наслов на трудот; списание; број, година, IF, страници – од-до)	Веб-страница од содржината на бројот на списанието во кој е отпечатена статијата	Веб-страница од каде што може да се види дека списанието има Clarivate Analytics-импакт-фактор
1			
2			

Во списанија евидентирани во меѓународни бази

	Податоци за трудот (автор-и; наслов на трудот; списание; број, меѓународна база)
1	
2	

Во списанијасо меѓународен уредувачки одбор

	Податоци за трудот (автор-и; наслов на трудот; списание; број, меѓународен уредувачки одбор)
1	Newly-discovered Early Christian Barrel-vaulted Tomb from Demir Kapija. <i>Folia Archaeologica Balcanica IV (2018):</i> 405-425.
2	Прилог за економијата на доцносредновековен Прилеп преку сознанијата од документарно-дипломатската граѓа и археолошките наоди. <i>Balcanoslavica</i> 47-2 (2021). Бранислав Ристески (Прилеп) - главен уредник; Ели ЛУЧЕСКА (Прилеп); Андреј ПЛЕТЕРСКИ (Љубљана); Данијела БИРТ КАТИК (Задар); Виолета КРСТЕСКА (Прилеп); Богуслав ЖЕЛИЊСКИ (Познањ); Иванка ГЕРГОВА (Софија); Роберт МИХАЈЛОВСКИ (Мелбурн)

Задолженија во проектот

	Задолженија
1	<p><i>Прибирање систематизирање и интерпретирање</i> на постојната документација од археолошките истражувања на населбите, тврдините, фортификациите и манастирите од просторот на Пелагонија, Порече и Мариово. Во оваа фаза ќе биде собраната целокупната достапна техничка, пишана и фото документација којашто се чува во ЈНУ Институт за старословенска култура, како и во надлежните институции НУ Завод и музеј Прилеп и НУ Завод и музеј Битола. За потребите на проектот ќе бидат изведени два студиски престоја во Скопје и Белград. При студискиот престој во Скопје (15 работни дена) ќе се изврши увид и прибирање на документацијата од постарите археолошки истражувања на посочениот ареал којашто се чува во НУ Национален конзерваторски центар во Скопје, додека пак при престојот во Белград (5 работни дена) ќе се изврши истражување во Архивот на Југославија во потрага по документација од археолошки истражувања изведени во периодот помеѓу двете светски војни, како и непосредно по втората светска војна. Прибирањето на целокупната постојна документација вклучувајќи ги и студиските престои е предвидено да траи 120 работни дена.</p>
2.	<p><i>Собирање, документирање, систематизирање и каталогизирање</i> на движните археолошки наоди (садова и складишна керамика, накит, оружје, орудија и др.). Ќе биде обработен целокупниот фонд на движни наоди откриени при систематски, сондажни или заштитни истражувања, но и оние коишто се откриени по случаен пат. Целокупниот материјал ќе биде фото-документиран, ќе се изработи картотека на наоди и ќе биди систематизиран и каталогизиран. Истражувањата ќе се спроведат во музејските збирки на НУ Музеј и завод Прилеп, НУ Музеј и завод Битола, а при студиски престои во Скопје и Белград ќе бидат обработени и движните археолошки наоди коишто се чуваат во НУ Археолошки музеј на Македонија, НУ Музеи на Македонија (10 работни дена) во, НУ Народ музеј, Музеј на применета уметност и Музеј на православната црква во Белград (10 работни дена). Собирањето, документирањето, систематизирањето и каталогизирањето е предвидено да траи 210 работни дена вклучувајќи ги и деновите поминати при студискиот престој.</p>
3.	<p><i>Теренски истражувања.</i> На просторот на Пелагонија, Порече и Мариово ќе се изврши посета на веќе истражуваниите и регистрирани населби, тврдини и некрополи заради утврдување на нивната постојна состојба и изработка на нова документација. Притоа, ќе се изврши теренска проспекција со цел за откривање и регистрирање на нови локалитети и нивно хронолошко детерминирање. Посочените активности ќе бидат изведени во временски период од 45 работни дена.</p>
4.	<p><i>Синтеза на податоците добиени со кабинетските и теренските истражувања и публикување на добиените резултати.</i> По обработката на стекнатите сознанија предвидено е тие да бидат поготвени за публикување, како во релевантни меѓународни списанија, така и во монографски труд во кој ќе се презентираат добиените резултати. Обработката на материјалите стекнати со истражувачката постапка и публикувањето на добиените резултати од предвидено е да се одвива во период од 230 работни денови.</p>

Кратка биографија на истражувач (не повеќе од една страна)

Орданче Петров е доктор по хуманистички науки од областа на историјата на уметноста и археологијата, докторирал во 2021 година на Универзитетот Св. Кирил и Методиј во Скопје на тема „Градот-тврдина Просек и неговиот ареал во средниот век. Вработен е на позицијата асистент-истражувач во ЈНУ Институт за старословенска култура – Прилеп. Неговото поле на интерес се средновековните, населби, тврдини и некрополи. Во последните години врши

теренски археолошки истражувања во ареалот на средновековниот град Просек, односно на неколку тврдини и некрополи на просторот на Демиркаписката клисура, како и во Манастирот Слечче кај Демир Хисар и Китино Кале во Кичево. Автор е на повеќе научни и стручни труда, а резултатите од своите истражувања ги презентирал на повеќе научни конференции и симпозиуми во земјата и странство.
Активно учество зема и во редакцијата на неколку научни и стручни списанија како нивен технички уредник, како што се списанијата *Balcanoslavica*, *Folia Archaeologica Macedonica*, *Macedonia acta archaeologica* и Археолошки Информатор.

Д-Р ХРИСТИЈАН ТАЛЕВСКИ

2.3. Истражувачи (се пополнува за секој истражувач)

Име и презиме	Христијан Талевски
Титула	д-р
Позиција	Научен соработник

ТРУДОВИ ОБЈАВЕНИ ВО ПОСЛЕДНИТЕ 3 ГОДИНИ

Во списанија со импакт фактор

	Податоци за трудот (автор-и; наслов на трудот; списание; број, година, IF, страници – од-до)	Веб-страница од содржината на бројот на списанието во кој е отпечатена статијата	Веб-страница од каде што може да се види дека списанието има Clarivate Analytics-импакт-фактор
1	Naumov, G., Mitkoski, A., Talevski, H., Anvari, J., Przybila, M., Stojanovski, D., Antolín, F., Sabanov, A., Živaljević, I., Dimitrijević, V., Gibaja, J., Mazzucco, N., Milevski, G., Dumurđanov, N., Pendić, J., Blažeska, Z., Stefanović, S. 2021. Early Neolithic tell of Vrbjanska Čuka in Pelagonia. <i>Praehistorische Zeitschrift</i> 96, (IF = 1.406), (во печат).	https://mjl.clarivate.com/search-results?issn=0079-4848&hide_exact_match_flag=true&utm_source=mjl&utm_medium=share-by-link&utm_campaign=search-results-share-this-journal	https://www.degruyter.com/journal/key/prhz/html?lang=e
2			

Во списанија со меѓународен уредувачки одбор

	Податоци за трудот (автор-и; наслов на трудот; списание; број, меѓународен уредувачки одбор)
1	1. Талевски, Христијан. 2018. “Раноримското наследство и потенцијалните влијанија врз станбената и сакралната архитектура во доцноримските урбани средини на територијата на Република Македонија.” <i>Balcanoslavica</i> 47–1 (2018): 25-43. Бранислав Ристески (Прилеп) - главен уредник; Ели ЛУЧЕСКА (Прилеп); Андреј ПЈЕТЕРСКИ (Љубљана); Данијела БИРТ КАТИК (Задар); Виолета КРСТЕСКА (Прилеп); Богуслав ЖЕЛИЊСКИ (Познањ); Иванка ГЕРГОВА (Софија); Роберт МИХАЈЛОВСКИ (Мелбурн)
2	Талевски, Христијан. 2018. “Проблемот на рановизантиската населба и прашањата за средниот век во Стоби - крај или само културен пад и континуитет -.” <i>Folia Archaeologica</i>

	Balkanica IV (2018): 427–465.
3	Наумов, Гоце, А. Миткоски, Х. Галевски, А. Мургоски, Н. Думурџанов, Ј. Бенеш, И. Живаљевик, Ј. Пендик, Д. Стојаноски, Х. Хибаха, Н. Масыко, А. Хафнер, С. Зидат, В. Димитриевиќ, С. Стефановиќ, К. Будилова, М. Вихронова, Т. Мајеровичова и Ј. Бумерл. “Истражување на локалитетот Врбјанска Чука во 2017 година.” <i>Balkanoslavica</i> 47–1 (2018): 253–285. Бранислав Ристески (Прилеп) - главен уредник; Ели ЛУЧЕСКА (Прилеп); Андреј ПЛЈЕТЕРСКИ (Љубљана); Данијела БИРТ КАТИЌ (Задар); Виолета КРСТЕСКА (Прилеп); Богуслав ЖЕЛИЊСКИ (Познањ); Иванка ГЕРГОВА (Софија); Роберт МИХАЈЛОВСКИ (Мелбурн)
4	Talevski, Hristijan. “The Persistence of the Limes and the Condition of the Defensive System as Reflections of the General Failure of the State System in the Early Byzantine Balkans.” во <i>Bulgarian E-Journal of Archaeology</i> , vol.7 issue 2. Sofia, R. Bulgaria: Association of Bulgarian Archaeologists, 2019: 285-301.

Задолженија во проектот

	Задолженија
1	Изработка на тридимензионални модели геореференцирани во реални просторни рамки;
2	Теренски снимања со беспилотно летало и DSLR фотоапарат.
3	Теренски снимања со GNSS RTK уред и тотална станица со цел определување на репери за геореференцирање на создадените модели;
4	Генерирање на излезни податоци од тридимензионалните модели во форма на: облак од точки, модел со површини, дигитален елевациски модел и орто фотографија;
5	Интернет имплементација на создадените тридимензионални модели и овозможување на слободен пристап до нив;
6	Вршење на просторни анализи со различно ниво на комплексност и изготвување на документација врз основа на тридимензионалните модели.
7.	Формирање ГИС (географски информациски систем) ориентирана електронска база со податоци.

Кратка биографија на истражувач (не повеќе од една страна)

Христијан Галевски е роден на 27 мај 1986 година. Основно и средно образование (гимназија - математичка насока) завршил во родниот град Прилеп. Додипломски студии завршил во 2008 година на Институт за историја на уметноста и археологија при Филозофски факултет, Универзитетот Св. Кирил и Методиј - Скопје, со просечен успех 9,98, заради што како „Студент на генерација на Филозофски факултет за 2008 година“ добил наградата златник “50 години од основањето на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, 1949-1999 и 1115 години од основањето на Светиклиментовата книжевна школа во Охрид, 884-1999“. Магистерските студии ги завршил во 2014 година на истиот Институт со одбраната на магистерска теза на тема „Рановизантиска профана архитектура од Република Македонија“ под менторство на проф. д-р Елица Манева. Во периодот 2010-2013 работел како археолог документатор во ИНДОК одделението на Национална установа за управување со археолошкиот локалитет Стоби. Од јули 2013 работи како помлад-асистент истражувач во Јавна научна установа Институт за старословенска култура - Прилеп. После магистрирањето, во ноември 2014 година е избран во повисоко звање, асистент истражувач, со еден реизбор во ноември 2018 година. Од учебната 2015/2016 е запишан на трет циклус студии на Институт за историја на уметноста и археологија при Универзитетот Св. Кирил и Методиј - Скопје. После успешното полагање на испитите и исполнувањето на сите активности во рамки на студиите од трет циклус, на 25.01.2021 година ја одбрани докторска дисертација под наслов „Промените во архитектонското и инфраструктурното уредување во урбаните центри на територијата на Р. Македонија во периодот од Диоклецијан до Ираклиј“. На 16.03.2021 година е избран како научен соработник во ЈНУ ИСК – Прилеп, а од поново време е член и на Советот на Институтот. Досегашното искуство и основниот стручен интерес му се насочени кон современи иновативни методи и дигитални технологии во третманот на културното наследство; дигитализација, создавање и

одржување на бази со податоци за недвижното културно наследство, фотограмetriја, критика (позитивна и негативна) на нацрт документи и презентирање на идеи и визии за проблеми поврзани со современиот третман и заштитата на културното наследство. Потесниот научен интерес му е фокусиран кон истражување на римската и рановизантиската архитектура, инфраструктура и урбанизам на Централен Балкан и утврдување на нејзиното место во поширок источен Медитерански контекст; урбан развој на римските и рановизантиските градови; црковна и дефанзивно-воена политика во римскиот и рановизантискиот период. Почнувајќи од 2018 година во своите научни истражувања применува технологија на географски информациски системи и фотограмetriја, пред се за идентификување на уникатни просторни единици и поврзување на бази со податоци за истите. Преку компјутерски базирани методи овие податоци ги користи за анализи со исклучително ниво на егзактност на излезните податоци.

Во периодот од 2010-2013 година има одржано повеќе предавања на темите „Римска архитектура“ и „Методологија на археолошки ископувања и археолошко рекогносцирање“ во рамки на меѓународни археолошки школи реализирани на археолошкиот локалитет Стоби. Со свои оригинални стручни и научни трудови излагал на повеќе домашни и меѓународни конференции, симпозиуми, трибини и работилници, а има реализирано и четири студиски истражувачки престои во Франкфурт и Хајделберг, СР Германија; Белград, Р Србија; Софија, Р Бугарија и Атина, Р Грција. Има публикувано неколку стручни и научни трудови во монографски изданија, зборници или списанија, од коишто за издвојување се двете студии публикувани во третиот и четвртиот број од *Folia Archaeologica Balkanica*. Првата со наслов „Дефанзивната воена политика на Јустинијан I на Балканот, во контекст на трансформацијата на доцноримските и рановизантиските населби“, а втората „Проблемот на рановизантиската населба и прашањата за Средниот век во Стоби – крај или само културен пад и континуитет“.

ДЕЛ III

3.1. Материјално технички и други инфраструктурни услови за реализација на проектот

Истражувачки капацитети/опрема

Работна станица – компјутер

Процесор – 4,70Ghz, 10 јадра

Меморија: 128GB DDR4

Инк џет Колор Принтер, А0 формат

Колор Скенер, А0 формат

Локален сервер

Преносни компјутери – 7

Десктоп компјутер – 1

Ласерски принтери, А4 формат – 8

Колор скенери, А4 формат – 4

Дигитална камера Nikon D5600

Дрон + таблет за управување

Тотална станица

Пен таблет за цртање

ДЕЛ IV

4.1. Финансиски план

Да се достави преглед на планираните трошоци за реализација на проектот, во табелата:

Трошок	Намена	Прва година 2021	Втора година 2022	Трета година 2023	Вкупно за 3 години	Извор на финансирање (Буџет на МОН)	Сопствено учество	Други извори на финансирање
Дневници	Додаток за ангажман на стручни лица	50 000	350 000	400 000	800 000	800 000		
Теренски додаток	Додаток за теренски ангажман на стручни лица	50 000	300 000	350 000	700 000	700 000		
Авторски договори	Ангажман на експерти за истражувачки и стручни активности		50 000	50 000	100 000	100 000		

Договори на дело	Додаток за ангажман за непосредни теренски активност		50 000	50 000	100 000	100 000		
Организиран превоз	Ангажман на овластени превозници		30 000	70 000	100 000	100 000		
Гориво	Превоз за теренски и кабинетски истражувања	50 000	20 000	30 000	100 000	100 000		
Сместување	Сместување при научни собири, студиски престои и теренски истражувања		100 000	100 000	200 000	200 000		
Материјали	Канцелариски материјали, потрошен материјал		50 000	50 000	100 000	100 000		
Набавка на странска литература	Набавка на публикации кои се потребни за научните истражувања		40 000	60 000	100 000	100 000		
Котизација	Котизација за публикување на трудовите во еминентни научни списанија со импакт фактор		20 000	80 000	100 000	100 000		
Опрема	Алати за археолошки истражувања, набавка на софтвер и хардвер	50 000	250 000	200 000	500 000	500 000		
Трошоци за печатење	Печатење на завршниот монографск			100 000	100 000	100 000		

	и труд							
Вкупно потребни средства за проектот	3 000 000				3 000 000	3 000 000		
вредност на проектот)								

ВКУПНА ВРЕДНОСТ ЗА ПРОЕКТОТ: 3 000 000,00 ден.

**Директор на ЈНУ
Институт за старословенска култура – Прилеп**

д-р Бранислав Ристески

(потпис и печат)